

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

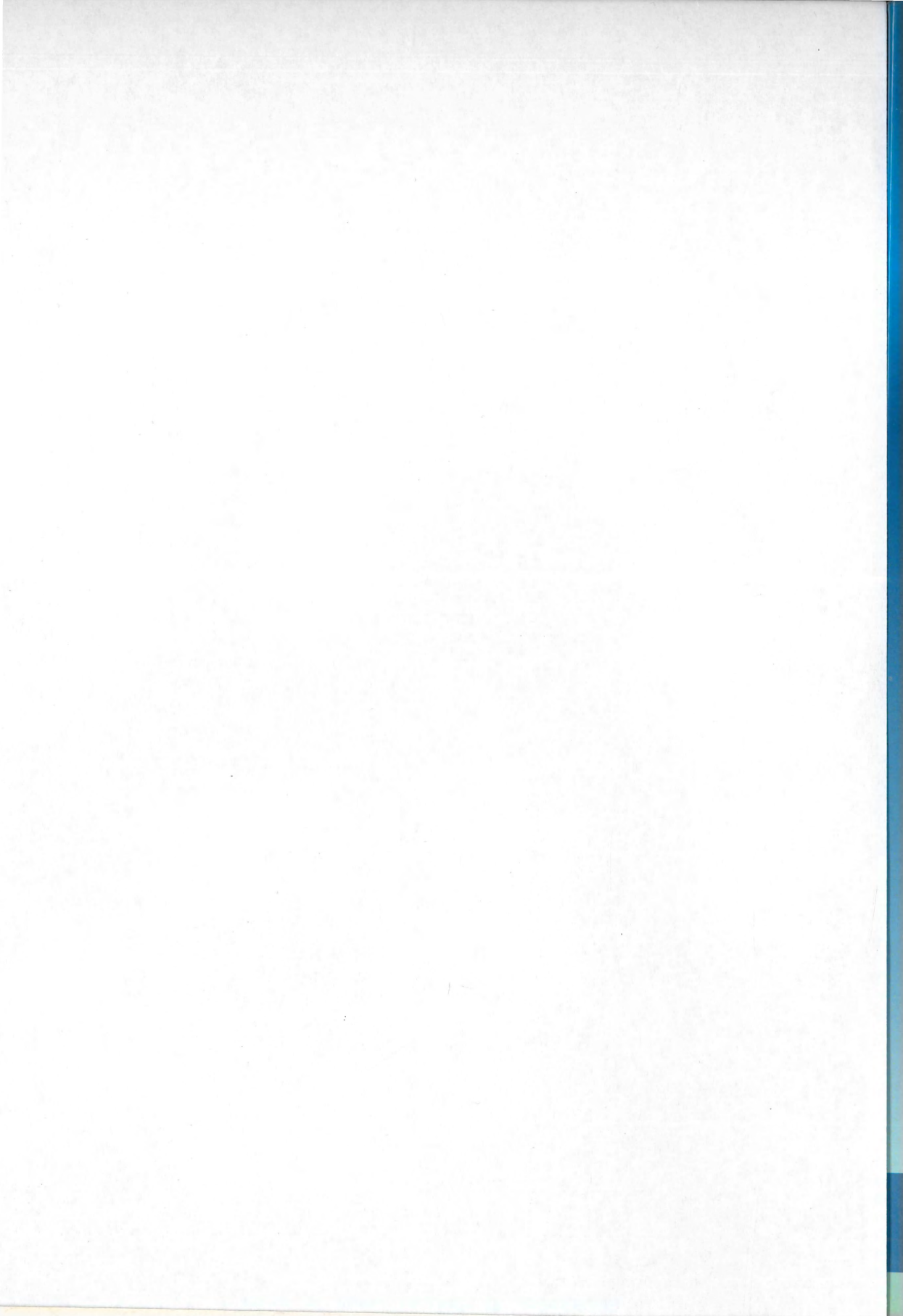

**MATERIAŁY DYDAKTYCZNE
SZKOLENIA W PROJEKCIE
INNOWACYJNE
ZARZĄDZANIE SYSTEMEM B+R
W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH**

**Redaktor naukowy
ANTONI MIKLEWSKI**

Projekt: „INNOWACYJNE ZARZĄDZANIE SYSTEMEM B+R W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH”
jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
4.2. "Rozwój kwalifikacji kadr systemu B+R i wzrost świadomości roli nauki w rozwoju gospodarczym"

2011-05

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOLECZNY

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE
SZKOLENIA W PROJEKCIE
INNOWACYJNE
ZARZĄDZANIE SYSTEMEM B+R
W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH

Redaktor naukowy
ANTONI MIKLEWSKI

Projekt: „INNOWACYJNE ZARZĄDZANIE SYSTEMEM B+R W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH”
jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
4.2. „Rozwój kwalifikacji kadr systemu B+R i wzrost świadomości roli nauki w rozwoju gospodarczym”

Wyższa Szkoła Informatyki Stosowanej i Zarządzania, 01-447 Warszawa, ul. Nowelska 6, tel.: 22 3486523

Książka współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Projekt Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

„Innowacyjne zarządzanie systemem B+R w jednostkach naukowych”

Priorytet IV Szkolnictwo Wyższe i Nauka.

Działanie 4.2. Rozwój kwalifikacji kadr systemu B+R i wzrost świadomości roli nauki w rozwoju gospodarczym.

Podnoszenie umiejętności pracowników systemu B+R w zakresie zarządzania badaniami naukowymi i pracami rozwojowymi oraz komercjalizacji rezultatów prac badawczych – w tym również w zakresie ochrony własności intelektualnej i przemysłowej.

Projekt POKL.04.02.00-00-059/08

Recenzenci:

Prof. zw. dr hab. inż. Jan Studziński

Prof. dr hab. inż. Andrzej Leszek Straszak

Projekt okładki: Aneta Pielak

Komputerowa edycja tekstu: Anna Gostyńska

© Instytut Badań Systemowych PAN, Warszawa 2011

Egzemplarz bezpłatny

ISBN 83-894-7543-X

EAN 9788389475435

Prawo autorskie i prawo własności przemysłowej

Anna Sowa-Jadczyk

Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego

Wprowadzenie

Własność intelektualna stanowi własność niematerialną przedsiębiorstwa, ale także uczelni, jednostki badawczo-rozwojowej, itp. Składają się na nią wszelkie wytwory będące wynikiem działalności intelektualnej człowieka (pracownika, zleceniobiorcy itd.), które nie są rzeczami w rozumieniu prawa cywilnego, ale w przedmiotach niematerialnych „ucieleśnione” (tzw. dobra niematerialne). Cechą wspólną dóbr niematerialnych jest fakt, że po spełnieniu pewnych określonych przesłanek są one chronione podobnie jak własność rzeczy. Z punktu widzenia jednostki naukowej, czyli instytucji, która „wytwarza” dobra własności intelektualnej jest niezwykle istotne, aby potrafiła ona korzystać z systemu ochrony własności intelektualnej. Sprowadza się to do poznania zakresu ochrony, narzędzi, którymi dysponuje, a które pozwalają należycie tę własność chronić, eksploatować, a także komercjalizować.

Na przełomie XIX/XX wieku wykształciły się dwie kategorie dóbr własności intelektualnej, a co za tym idzie zaczęto rozróżniać dwa rodzaje własności intelektualnej, tj. własność autorską (utwory fotograficzne, plastyczne, muzyczne itd.) oraz własność przemysłową (wynałazki, znaki towarowe, geograficzne oznaczenia pochodzenia itd.). Fakt ten był konsekwencją zawarcia dwóch międzynarodowych Konwencji: paryskiej z 20.03.1883r. o ochronie własności przemysłowej oraz berneńskiej z 9.09.1886 r. o ochronie dzieł literackich i artystycznych. Prawdopodobność tego podziału jest przedmiotem dyskusji w literaturze przedmiotu, jednak dla przejrzystości niniejszego artykułu, autorka przyjmuje ten podział za punkt wyjścia dla dalszych rozważań. Kolejno zostaną omówione przepisy regulujące temat dóbr niematerialnych regulowanych ustawą z dnia 4.02.1994r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. z 2006r., Dz. U. Nr 90, poz. 631 z późn. zm. zwana dalej pr. aut.), a następnie ustawą z dnia 30.06.2000r. prawo własności przemysłowej (t.j. 2003, Dz. U. Nr 119, poz. 508 z późn. zm. zwaną dalej p. w.p.).

Rodzaj dóbr niematerialnych i praw do nich przysługujących obrazuje poniższa tabela.

L.p.	Rodzaj dobra niematerialnego	Nazwa prawa (źródło prawa)
1.	utwór	Prawa osobiste i majątkowe (pr. aut.)
2.	wynalazek	Patent (p. w.p.)
3.	wzór użytkowy	Prawo ochronne (p. w.p.)
4.	znak towarowy	Prawo ochronne (p. w.p.)
5.	wzór przemysłowy	Prawo z rejestracji (p. w.p.)
6.	topografia układów scalonych	Prawo z rejestracji (p. w.p.)

I. Prawo autorskie

1. Przedmiot prawa autorskiego – utwór

Przedmiotem prawa autorskiego (dobrem niematerialnym) jest **utwór rozumiany, jako każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia.**

By dobro to mogło zostać uznane za utwór, a tym samym mogło zostać objęte ochroną prawnoautorską, musi spełnić następujące przesłanki:

- a) być rezultatem **twórczej pracy człowieka** (twórcy) – działalność człowieka winna być kreacyjna, nie odtwórcza,
- b) być rezultatem działalności **o charakterze indywidualnym** – utwór ten wyróżnia się od innych takich samych przejawów działalności twórczej,
- c) powinien zostać **ustalony** tj. „*uzewnętrzniiony*” – czyli zaistniała możliwość percepcji utworu przez osoby trzecie; pojęcia ustalenia nie należy mylić z pojęciem utrwalenia (przez co należy rozumieć dokonanie zapisu utworu na nośniku materialnym, np. płycie CD) – w tym miejscu należy również pamiętać, aby nie utożsamiać utworu (jego treści) z nośnikiem, na którym jest utrwalony (np. egzemplarz książki odróżnić należy od treści tej książki).

W szczególności będą to utwory:

- wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, **naukowe**, kartograficzne oraz programy komputerowe),
- plastyczne,

- fotograficzne,
- lutnicze,
- wzornictwa przemysłowego,
- architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne,
- muzyczne i słowno-muzyczne,
- sceniczne, sceniczno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne,
- audiowizualne (w tym wizualne i audialne).

Wśród wyżej wymienionych kategorii utworów szczególnie interesujące dla niniejszego artykułu są utwory naukowe. Za wyróżnik utworu naukowego uznaje się jego cel poznawczy – za utwór naukowy uznaje się utwór, który jest rezultatem naukowego procesu poznawczego i który równocześnie, w swej podstawowej funkcji komunikacyjnej, jest zorientowany nie „na siebie”, jak utwory artystyczne, lecz na przedstawienie obiektywnie istniejącej rzeczywistości” [1, s. 156].

Należy pamiętać, że aby dzieło podlegało ochronie nie jest wymagane ukończenie utworu, tak więc zarys, szkic wykładu, projekt również korzystają z autorskoprawnej ochrony, oczywiście pod warunkiem spełnienia ww. przesłanek wskazanych w prawie autorskim.

Przy kwalifikacji wytworu intelektu, jako utworu nie jest wymagane, aby wykazywał on jakąś wartość artystyczną, użyteczność, był szczególnego przeznaczenia, twórca wykazywał się odpowiednim wiekiem, wykształceniem etc. Od autora dzieła nie jest wymagane spełnienie jakichkolwiek formalności (umieszczenia noty copyrightowej „©”, adnotacji „wszelkie prawa zastrzeżone” czy zgłoszenia do organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi); ochrona powstaje z mocy prawa, co uważa się za wielką zaletę prawa autorskiego.

Jednocześnie należy pamiętać, co jest wyłączone spod ochrony prawa autorskiego oraz co nie stanowi utworu w rozumieniu prawa autorskiego. Do pierwszej kategorii należą odkrycia, idee, procedury, metody, zasady działania oraz koncepcje matematyczne. Natomiast nie mogą być chronione, jako utwory w rozumieniu prawa autorskiego, akty normatywne lub ich urzędowe projekty, urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole, opublikowane opisy patentowe lub ochronne, proste informacje prasowe. Wymienione kategorie nie zostały zdefiniowane w prawie autorskim, należy każdorazowo sięgać do innych aktów prawnych je definiujących, np. opis patentowy, który można znaleźć w ustawie *prawo własności przemysłowej*. Należy również pamiętać o szczególnym statusie Polskich Norm korzystających z ochrony jak utwory literackie i prawach majątkowych do nich, które przysługują krajowej jednostce normalizacyjnej (art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 12.09.2002r. o *normalizacji*, Dz. U. Nr 169, poz. 1386 z późn. zm.).

Dla działalności pracownika naukowego, jak i samej jednostki naukowej, znaczenie mają rodzaje utworów. Możemy wyróżnić m.in. następujące rodzaje utworów:

- **Utwór zależny** – utwór, który powstał na bazie utworu wcześniejszego (pierwotnego), i który wykorzystuje chroniony prawem autorskim pomysł (np. nowa wersja programu komputerowego, tłumaczenie książki z angielskiego na polski, adaptacja filmowa powieści).
- **Utwór zbiorowy** – utwór, który składa się z szeregu odrębnych części, połączonych w jedną całość spójną pod względem redakcyjnym, wyboru i układu części; poszczególne części utworu zbiorowego nie muszą stanowić samodzielnych utworów (np. słowniki, roczniki, kalendarze, czasopisma, encyklopedie).
- **Zbiory, antologie, wybory, bazy danych, śpiewniki, książki kucharskie, zbiory orzeczeń** – nie same materiały muszą być twórcze (choć mogą), ale ich oryginalne mające indywidualny charakter połączenie. Zbiory materiałów mogą w sobie zawierać materiały, które nie są chronione prawem autorskim, czyli nie zawsze zbiór materiałów jest zbiorem utworów prawa autorskiego, ale sam zbiór jest prawem autorskim chroniony.
- **Utwór opublikowany** – utwór, który za zezwoleniem twórcy został zwielokrotniony i którego egzemplarze zostały udostępnione publicznie; opublikowaniem równoczesnym utworu jest opublikowanie utworu na terenie RP i za granicą w okresie 30 dni od jego pierwszej publikacji.
- **Utwór zwielokrotniony/Zwielokrotnianie** – sporządzenie kolejnych egzemplarzy utworu na podstawie pierwszego (oryginalnego) nośnika; zwielokrotnianie utworu określoną techniką (druk, fotografia).
- **Utwór rozpowszechniony/Rozpowszechnianie** – publiczne udostępnianie utworu za zgodą twórcy (utwór rozpowszechniony nie musi być zwielokrotniony; np. publiczne wykonanie utworu, dla którego nie ma zapisu słownego lub nutowego).
- **Utwór nadany/Nadanie utworu** – rozpowszechnianie drogą emisji radiowej lub telewizyjnej, prowadzonej w sposób bezprzewodowy (naziemny lub satelitarny) lub w sposób przewodowy.

2. Podmiot prawa autorskiego i prawa mu przysługujące

1) Fundamentalna zasada prawa autorskiego stanowi, że prawa autorskie z zasady przysługują twórcy. Twórcą może być każdy niezależnie od tego, czy ma pełną czy ograniczoną zdolność prawną, czy też jest jej pozbawiony – o ile ustawa nie stanowi inaczej – autorstwo utworu nie może być przypisane innej osobie niż tej, która stworzyła dany utwór.

Związek twórczy autora z dziełem jest nierozzerwalny, a autorstwo nie jest ograniczone terytorialnie ani czasowo. To twórca jest pierwotnie uprawniony z tytułu autorskich praw osobistych i majątkowych. Należy pamiętać, że nie można przestać być autorem, co najwyżej można ze swych praw nie korzystać.

W ustawie mamy jednak wyjątki, kiedy to nie twórca jest pierwotnym podmiotem prawa autorskiego, a które dotyczą:

- utworów zbiorowych (np. encyklopedia) – w tym przypadku pierwotnym właścicielem autorskich praw majątkowych będzie producent lub wydawca w odniesieniu do dzieła zbiorowego

oraz

- programów komputerowych stworzonych przez pracownika w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy – tu właścicielem autorskich praw majątkowych jest pracodawca.

Dopuszczalne jest również *pochodne* nabycie praw autorskich majątkowych, np. w sytuacji, kiedy to pracodawca nabywa je w odniesieniu do utworów pracowniczych stworzonych w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy – czyli pracownik w ramach swoich obowiązków tworzy utwory i właśnie w stosunku do tychże utworów pracodawca nabywa, w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron, autorskie prawa majątkowe (art. 12 pr. aut.: *Jeżeli ustawa lub umowa o pracę nie stanowią inaczej, pracodawca, którego pracownik stworzył utwór w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy, nabywa z chwilą przyjęcia utworu autorskie prawa majątkowe w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron.*). Należy pamiętać, że z twórczością pracowniczą nie mamy do czynienia w przypadku umów zlecenia, o dzieło etc. Wtedy podstawą jest stosunek cywilno-prawny.

Przywołany powyżej zapis art. 12 praw autorskich ma charakter względnie obowiązujący, tzn. obowiązuje o tyle, o ile umowa o pracę nie zawiera w tym zakresie odmiennych postanowień.

Aby doszło do nabycia autorskich praw majątkowych do utworu pracowniczego przez pracodawcę powinny być spełnione następujące okoliczności:

- 1) *dzieło stworzone przez pracownika jest utworem* (oryginalne, o indywidualnym charakterze),
- 2) *zostało stworzone przez pracownika* (czyli osobę zatrudnioną na podstawie umowy o pracę, spółdzielczej umowy o pracę, mianowania, powołania, wyboru),
- 3) *powstało w wyniku wykonywania stosunku pracy*, a jego cechy to:

- konieczność osobistego wykonywania pracy przez pracownika,
- podporządkowanie pracownika pracodawcy,
- wykonywanie pracy przez pracownika na rzecz i ryzyko pracodawcy,
- odpłatność pracy.

Istotnym elementem jest powstanie utworu w związku z wykonywaniem obowiązków wynikających ze stosunku pracy, czyli pracodawca nie może przywłaszczyć sobie dzieła tylko i wyłącznie dlatego, że jego twórcą jest pracownik. Utwór musi powstać, jako wynik obowiązków służbowych. Obowiązki z reguły są sprecyzowane w umowie o pracę (albo w tzw. zakresie obowiązków) lub też poleceniach służbowych. Te ostatnie nie mogą być wydawane dowolnie, ich granicą jest cel zatrudnienia. Dla oceny „pracowniczego” charakteru utworu nie można sugerować się środkami technicznymi użytymi do jego wykonania, czyli jak laptop służbowy to utwór pracowniczy, laptop prywatny – to niepracowniczy, czy też miejscem powstania dzieła (jak w domu to prywatny, a jak w pracy to „pracowniczy”).

4) *utwór został przyjęty przez pracodawcę* (do tego momentu pozostają przy pracowniku). Przyjęcie utworu następuje poprzez złożenie przez pracodawcę odpowiedniego oświadczenia akceptującego utwór lub w terminie 6 miesięcy od dostarczenia utworu przez pracownika, jeżeli pracodawca nie zgłosił w tym terminie konieczności dokonania zmian etc. ani nie poinformował o nieprzyjęciu utworu.

W tym miejscu należy wspomnieć o regulacjach szczególnych wskazanych w art. 14 pr. aut. tj. *utworach naukowych tworzonych przez pracowników naukowych* (pracowników zatrudnionych w instytucjach naukowych) oraz przywołanym już powyżej art. 74 ust. 3 pr. aut. dot. programów komputerowych.

Rozwiązanie wskazane w art. 14 uprzywilejowuje pracowników naukowych tworzących w instytucjach naukowych wobec pracowników – twórców tworzących utwory naukowe w innych podmiotach. Omawianym przepisem są objęte: *w szkołach wyższych np. prace doktorskie, habilitacyjne, a także utwory przygotowywane w ramach planów danej jednostki organizacyjnej lub tworzone z polecenia i pod nadzorem przełożonego danego pracownika* [1, s. 157].

W ramach tego przepisu jednostka naukowa otrzymuje prawo:

- a) pierwszeństwa opublikowania, (przy czym twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia):
 - może zostać ono zrealizowane pod warunkiem, że twórca podjął decyzję o pierwszym udostępnieniu utworu oraz zawarto z nim umowy

o wydanie utworu w terminie 6 miesięcy od daty dostarczenia utworu oraz wydano utwór w terminie 2 lat od daty jego przyjęcia,

- b) do korzystania z materiału naukowego zawartego w utworze, a także udostępnienia tego utworu osobom trzecim, jeżeli to wynika z uzgodnionego przeznaczenia utworu lub zostało postanowione w umowie.

W prawie autorskim nie jest zdefiniowana instytucja naukowa, z zasady za jednostkę naukową uznaje się podmioty, których podstawowym celem statutowym jest prowadzenie działalności naukowej (choć są też zdania odrębne uznające za takie jednostki również te, w których działalność naukowa ma charakter uboczny [1, s. 156]).

2) W polskim prawie autorskim rozróżniamy prawa autorskie osobiste i majątkowe.

1. **Prawa autorskie osobiste** to prawa chroniące więź autora z utworem, które są nieograniczone w czasie (nie ulegają wygaśnięciu, trwają nawet po śmierci autora), niezbywalne (nie można się ich zrzec). Wśród nich należy wymienić prawo do:

- a) autorstwa utworu,
- b) oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem, albo do udostępniania go anonimowo,
- c) nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania (prawo do integralności utworu),
- d) decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności,
- e) nadzoru nad sposobem korzystania z utworu.

Należy pamiętać, iż prawa autorskie osobiste nie podlegają dziedziczeniu. Po śmierci twórcy autorskie prawa osobiste mogą być wykonywane na zasadach wskazanych w pr. aut., czyli np. z powództwem o ochronę autorskich praw osobistych zmarłego autora może wystąpić małżonek.

2. **Prawa autorskie majątkowe** obejmują prawo do korzystania z utworu na wszystkich polach eksploatacji, rozporządzania nim oraz otrzymywania wynagrodzenia za korzystanie z utworu. Ta kategoria praw autorskich ma charakter ekonomiczny, czyli pozwala twórcy na uzyskania korzyści majątkowych z tytułu eksploatacji utworu przez osoby trzecie.

- a) są ograniczone w czasie – trwają 70 lat od śmierci twórcy,
- b) są zbywalne,
- c) podlegają dziedziczeniu.

Nieodzwonnie z pojęciem praw autorskich majątkowych wiąże się termin – pole eksploatacji. Otóż za pole eksploatacji uznaje się sposób korzystania z utworu. Przykładowe pola eksploatacji wymienione zostały w art. 50 pr. aut. i są nimi:

- **w zakresie utrwalania i zwielokrotniania utworu** (wytwarzanie określoną techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową),
- **w zakresie obrotu oryginałem lub egzemplarzami, na których utwór utrwalono** (wprowadzanie do obrotu, użyczenie lub najem),
- **w zakresie rozpowszechniania utworu** w sposób inny niż określony w pkt 2 – publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, a także publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

Należy podkreślić, że powyższy katalog nie ma charakteru zamkniętego, a rozwój techniczny powoduje, że dochodzi do jego poszerzania.

3. Prawa zależne

Prawo autorskie wyróżnia także prawa zależne. Dokonując tłumaczenia książki „korzystamy” z utworu pierwotnego (czyli oryginału), uważa się nawet, że dokonuje się pewnej twórczej ingerencji (tłumaczenie) w cudzy utwór (np. powieść) w wyniku tłumaczenia powstaje nowy utwór (tłumaczenie). Prawo autorskie mówi o „opracowaniu cudzego utworu”, w wyniku czego powstaje utwór (przy założeniu, że spełnia przesłanki z omawianego już art. 1 pr. aut.). Autorem tłumaczenia jest X i to jemu przysługują autorskie prawa osobiste i majątkowe.

Należy pamiętać, że korzystanie i rozporządzanie opracowaniem (w naszym przykładzie tłumaczeniem) zależy od zgody twórcy utworu pierwotnego. Dokonując tłumaczenia nie musimy posiadać zgody autora utworu pierwotnego na dokonanie opracowania, ale już na korzystanie z niego tak. Owa „zależność” tych praw przejawia się w konieczności uzyskania zgody autora utworu pierwotnego. Znajomość „mechanizmu” rządzącego prawami zależnymi ma istotne znaczenie, ponieważ przeniesienie autorskich praw majątkowych do utworu (na osobę Y.) nie jest równoznaczne z wyrażeniem zgody na wykonywanie przez osobę Y. praw zależnych do utworu. Wniosek jaki z tego wypływa jest taki, że jeżeli naszym zamiarem jest wykonywanie praw zależnych do utworów, do których nabyliśmy prawa autorskie majątkowe, należy pamiętać o umieszczeniu w umowie stosownych zapisów dających nam taką możliwość.

4. Korzystanie z utworu bez zgody twórcy (*dozwolony użytek, prawo cytatu*)

Funkcjonujący w prawie autorskim monopol prawnoautorski doznaje pewnego ograniczenia poprzez instytucję tzw. *dozwolonego użytku* oraz *prawo cytatu*.

Istotą *dozwolonego użytku* jest możliwość korzystania z utworu (w stosunku, do którego trwają jeszcze autorskie prawa majątkowe) bez konieczności uzyskania zgody autora i bez konieczności zapłaty wynagrodzenia (zasadniczo). Praktycznie rozróżnia się *dozwolony użytek* prywatny oraz publiczny. W pierwszym wypadku możemy korzystać nieodpłatnie z utworu już rozpowszechnionego na użytek osobisty (wyłączone spod tego przyzwolenia są programy komputerowe, elektroniczne bazy danych, utwory architektoniczne i architektoniczno-urbanistyczne). Korzystać z przywilejów *dozwolonego użytku* mogą osoby pozostające w kręgu osób pozostających z nami w związku osobistym (w szczególności pokrewieństwa, powinowactwa lub stosunku towarzyskiego).

Z kolei instytucje takie jak szkoły (podstawowe, ponadpodstawowe, średnie, wyższe), muzea, biblioteki, instytuty naukowe mają prawo do korzystania w ramach *dozwolonego użytku* publicznego. Wymienione podmioty w celach dydaktycznych lub prowadzenia własnych badań mają prawo do korzystania z utworów rozpowszechnionych zarówno w oryginale, jak i w tłumaczeniu oraz sporządzać w tym celu egzemplarze fragmentów utworów rozpowszechnionych.

Kolejnym prawem ograniczającym monopol autora jest *prawo cytatu* – sytuacja, w której korzystamy z czyjegoś utworu w drodze przytaczania jego urywków lub drobnych utworów w całości, jeżeli jest to niezbędne do zilustrowania, krytycznej analizy, nauczania lub uzasadnione prawami gatunku twórczości. Posługując się cytatami należy mieć na uwadze właściwą formę ich stosowania. Otóż np. przy cytowaniu utworów udostępnianych w Internecie oprócz adresu strony należy również podawać datę wskazującą, kiedy utwór znajdował się na stronie (wg. wiedzy autora).

5. Programy komputerowe

Programy komputerowe zgodnie z prawem autorskim podlegają ochronie jak utwory literackie. Za program komputerowy uważa się zestaw instrukcji przeznaczonych do bezpośredniego lub pośredniego użycia w komputerze w celu osiągnięcia określonego rezultatu [2, s. 11].

Podmiotem prawa autorskiego do programu komputerowego jest twórca, który nabywa, tak jak przy utworach literackich, dwa rodzaje praw (*autorskie prawa osobiste i autorskie prawa majątkowe*). W przypadku

programu komputerowego zakres autorskich praw osobistych twórcy programu jest węższy w porównaniu do twórców innych utworów, i obejmuje jedynie prawo do:

- a) autorstwa programu komputerowego,
- b) oznaczania utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem, albo udostępniania go anonimowo.

Twórca programu komputerowego nie nabywa prawa do integralności utworu, prawa do decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności oraz prawa do nadzoru nad sposobem korzystania z utworu.

W stosunku do programów komputerowych został wyłączony tzw. *dozwolony użytek osobisty*, o którym mowa była powyżej.

Prawo autorskie jednak w zamian za ograniczony zakres autorskich praw osobistych twórcy programów komputerowych przyznało szerszy zakres autorskich praw majątkowych, tj. prawo do:

- 1) trwałego lub czasowego zwielokrotnienia programu komputerowego w całości lub w części jakimikolwiek środkami i w jakiegokolwiek formie; w zakresie, w którym dla wprowadzania, wyświetlania, stosowania, przekazywania i przechowywania programu komputerowego niezbędne jest jego zwielokrotnianie,
- 2) tłumaczenia, przystosowywania, zmiany układu lub jakichkolwiek innych zmian w programie komputerowym,
- 3) rozpowszechniania, w tym użyczenia lub najmu, programu komputerowego lub jego kopii,
- 4) domagania się od użytkownika programu komputerowego zniszczenia posiadanych przez niego środków technicznych (w tym programów komputerowych), których jedynym przeznaczeniem jest ułatwianie niedozwolonego usuwania lub obchodzenia technicznych zabezpieczeń programu.

Legalny dysponent programu komputerowego ma prawo do:

- 1) sporządzenia kopii zapasowej, jeżeli jest to niezbędne do korzystania z programu komputerowego; jeżeli umowa nie stanowi inaczej, kopia ta nie może być używana równocześnie z programem komputerowym,
- 2) obserwowanie, badanie i testowanie funkcjonowania programu komputerowego w celu poznania jego idei i zasad,
- 3) zwielokrotniania kodu lub tłumaczenia, dokonywanie zmian (poprawiania błędów), jeżeli jest to niezbędne do uzyskania informacji koniecznych do osiągnięcia współdziałania niezależnie stworzonego programu komputerowego z innymi programami komputerowymi, o ile zostaną spełnione następujące warunki: czynności muszą być

dokonywane przez osobę uprawnioną do korzystania z programu komputerowego, a informacje niezbędne do osiągnięcia współdziałania nie były uprzednio łatwo dostępne dla tych osób oraz te czynności odnoszą się do tych części oryginalnego programu komputerowego, które są niezbędne do osiągnięcia tego współdziałania.

W tym miejscu należy pamiętać, iż w przypadku programu komputerowego stworzonego w ramach obowiązków wynikających ze stosunku pracy:

- a) prawa osobiste pozostają przy pracowniku,
- b) prawa majątkowe do tego programu przysługują pracodawcy i to już od chwili powstania programu (chyba, że umowa stanowi inaczej), tak więc to pracodawca ma prawo do korzystania i rozporządzania programem – w sytuacji gdyby pracownik wykorzystał elementy twórcze ze swojego programu przy tworzeniu nowego programu naruszyłby prawa majątkowe pracodawcy.

6. Ochrona elektronicznych baz danych

Różnego rodzaju zestawienia informacji, danych czy też zbiory zgromadzone według określonej systematyki czy metody tworzą różnego rodzaju bazy. Te bazy (zbiory) z uwagi na postęp techniczny (powstanie elektronicznych baz danych) i towarzyszący temu szeroki wachlarz narzędzi do wyszukiwania czy też zarządzania nimi niejednokrotnie stanowią dużą wartość i są przedmiotem zainteresowania obrotu prawnego.

Ochrona ww. baz danych jest przewidziana w prawie autorskim oraz specjalnej dedykowanej im ustawie z dnia 27.07.2001r. tj. *O ochronie baz danych* (Nr 128, poz. 1402 z późn. zm.).

Aby utworzona baza danych podlegała ochronie na podstawie prawa autorskiego musi spełniać przesłanki utworu, a więc cechować ją musi *twórczy wybór* – dokonano twórczego wyselekcjonowania informacji, *układ* – następnie dokonano ich pomysłowego ułożenia lub zestawienia, a także zaprezentowano np. poprzez pewien system odesłań. Twórcy bazy danych przysługują autorskie prawa osobiste i majątkowe.

W przypadku ustawy *o ochronie baz danych* mamy do czynienia z prawem producenta baz danych, który by uzyskać ochronę musi poczynić znaczny nakład inwestycyjny (finansowy) na stworzenie bazy danych.

Zgodnie z przywołaną ustawą za bazę danych uważa się *zbiór danych lub jakichkolwiek innych materiałów i elementów zgromadzonych według określonej systematyki lub metody, indywidualnie dostępnych w jakikolwiek sposób, w tym środkami elektronicznymi, wymaga istotnego co, do jakości*

lub ilości nakładu inwestycyjnego w celu sporządzenia weryfikacji lub prezentacji jej zawartości. W tym wypadku przesłanką udzielenia ochrony bazie danych jest poniesienie istotnego nakładu inwestycyjnego w zakresie sporządzenia bazy, jej weryfikacji (np. uaktualnianie) i prezentacji. Ustawa nie precyzuje, jaki jest minimalny nakład inwestycyjny, powyżej którego mamy już do czynienia z istotnym nakładem. Nakład inwestycyjny będzie obejmował środki finansowe, które zostały wydatkowane na nabycie np. danych do bazy, praw do utworów wykorzystywanych w bazie (np. zdjęć) czy też opłacenie pracowników przygotowujących bazę. Zgodnie z ustawą prawo do bazy danych przysługuje producentowi, czyli osobie, która poniosła ryzyko nakładu finansowego na utworzenie bazy. Producent nabywa dwa rodzaje uprawnień:

- a) w zakresie pobierania danych (stałe lub czasowe przejęcie lub przeniesienie na inny nośnik całej bazy lub jej istotnej części),
- b) wtórnego wykorzystania, czyli publicznego udostępniania w dowolnej formie całej bazy lub jej istotnej części.

Prawo producenta trwa 15 lat od sporządzenia bazy. Jeżeli jednak baza zostanie np. zaktualizowana, a ta aktualizacja zostanie uznana za istotną zmianę (dokonanie istotnego, co do jakości i ilości nakładu), to okres ochrony będzie liczony na nowo od sporządzania nowej wersji. Oczywiście uprawniony może w drodze stosownych umów przenosić prawo do bazy danych, czy też zezwalać na korzystanie z takiej bazy danych w drodze umowy licencyjnej.

7. Umowy dotyczące autorskich praw majątkowych

Rozróżniamy dwa rodzaje umów dotyczących autorskich praw majątkowych, tj. umowy przenoszące prawa (a) oraz umowy na korzystanie z utworu, tj. umowy licencyjne (b).

- a) Umowy przenoszące autorskie prawa majątkowe muszą być zawarte pod rygorem nieważności na piśmie. Skutkiem niezachowania tej formy będzie nieważność umowy, czyli nie wywoła ona skutków prawnych w zakresie dyspozycji prawami autorskimi majątkowymi – czyli np. umowa ustna, na podstawie której grafik wyraził zgodę na przeniesienie swoich praw majątkowych do stworzonego dla nas logo, nie będzie skuteczna. W umowie również należy wymienić tzw. pola eksploatacji, czyli sposoby korzystania z utworu. Należy pamiętać, że w umowie:
 - nie można ujmować pól eksploatacji nieznanych w chwili jej zawierania,
 - konieczne jest uregulowanie praw zależnych, czyli napisać, czy mamy prawo je wykonywać i w jakim zakresie,

- jeśli brak zapisów wprost o nieodpłatności przeniesienia praw to twórcy przysługuje wynagrodzenie (podobnie przy licencjach).
- b) Umowy licencyjne to umowy, w których licencjodawca otrzymuje od autora zgodę na korzystanie z utworu przez określony czas, na określonych polach eksploatacji i na określonym terytorium. Jeśli w umowie nie wskażemy np. okresu jej trwania domniemywa się, że została udzielona na lat 5. Rozróżniamy m.in.:
- licencję wyłączną (obowiązek zawarcia na piśmie) – licencjodawca udziela zgody na korzystanie z utworu tylko jednej osobie,
 - licencję niewyłączną (może być zawarta w każdej formie, ale z uwagi na cele dowodowe zaleca się formę pisemną) – kilku licencjodawców może korzystać z utworu równolegle.

II. Prawo własności przemysłowej

Prawo to, którego przedmiotem są takie dobra niematerialne, jak wynalazki, wzory użytkowe, wzory przemysłowe, znaki towarowe, oznaczenia pochodzenia lub nazwy pochodzenia. W Polsce materia ta jest określona przez ustawę z dnia 30.06.2000r. *Prawo własności przemysłowej* (tj. z 2003r., Dz. U. Nr 119, poz. 1117 z późn. zm.). Ochrona, którą przyznaje prawo własności przemysłowej, uważa się za pewnego rodzaju monopol na korzystanie z chronionego dobra np. zarejestrowanego znaku towarowego. Stąd też często używa się w odniesieniu do patentu, prawa z rejestracji czy prawa ochronnego określenia *prawa wyłączne*. Inni mogą w ten monopol wkraczać za zgodą uprawnionego albo w pewnych określonych prawem sytuacjach. Prawa wyłączne podlegają pewnym ograniczeniom o charakterze czasowym i terytorialnym. Ograniczenie czasowe polega zatem na tym, iż czas trwania prawa wyłącznego, np. patentu na wynalazek, jest ograniczony do 20 lat, natomiast ograniczenie terytorialne polega na tym, że ich moc prawa jest skuteczna, ale tylko na terenie kraju, którego odpowiedni organ rejestrujący udzielił tego prawa.

Czas trwania poszczególnych praw przedstawia poniższa tabela:

L.p.	Przedmiot	Prawo wyłączne	Czas trwania
1.	wynalazek	patent	20 lat
2.	wzór użytkowy	prawo ochronne	10 lat
3.	wzór przemysłowy	prawo z rejestracji	25 lat
4.	znak towarowy	prawo ochronne	bez ograniczeń

1. Znakiem towarowym może być każde oznaczenie, które można przedstawić w sposób graficzny, jeżeli oznaczenie takie nadaje się do odróżnienia towarów jednego przedsiębiorstwa od towarów innego przedsiębiorstwa. Istnieją różne rodzaje znaków towarowych. Znakiem towarowym może być wyraz, ornament, rysunek, kompozycja kolorystyczna, forma przestrzenna (np. forma towaru), ale także np. melodia, a nawet zapach. Najczęściej w życiu codziennym spotykamy znaki towarowe słowne, słowno-graficzne oraz graficzne – potocznie zwane logo. Różne rodzaje znaków towarowych przedstawiono poniżej:

Słowny:

UNIwersytet Jagielloński (numer prawa R – 239913)

KLER (nr prawa R – 74152)

Kto Leona ma, zawsze radę da (nr prawa R – 193966)

Dr BEST (nr prawa R – 43070)

Słowno-graficzny:

(nr prawa R – 99374)

(nr prawa R – 218196)

(numer prawa R – 221516)

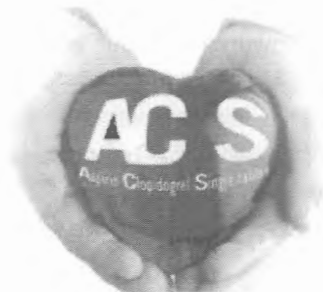

(nr prawa R – 158107)

Graficzny:

znak wspólnotowy nr 004628137

znak wspólnotowy nr 1069262
(SANOFI-AVENTIS)

znak wspólnotowy nr 009876947
(Limaro)

Oznaczenie, aby mogło być znakiem towarowym, musi posiadać tzw. zdolnością odróżniającą dla towarów lub usług, które ma oznaczać. Nie posiadają takiej cechy oznaczenia, które:

- nie nadają się do odróżniania w obrocie towarów, dla których zostały zgłoszone (np. teczka dla rękawiczek skórzanych),
- mają charakter opisowy w stosunku do towaru (ołówki dla ołówka),
- weszły do języka potocznego lub są zwyczajowo używane w utrwalonych praktykach handlowych.

Znak towarowy może zostać zarejestrowany, jeżeli ma znamiona odróżniające oraz nie zachodzą względne przeszkody rejestracji takie, jak np. podobieństwo zgłoszonego znaku do znaku towarowego już zarejestrowanego na rzecz innego podmiotu dla identycznych lub podobnych towarów/usług.

Znak towarowy pozwala na szybką identyfikację towaru czy usługi, jako pochodzącej od konkretnego przedsiębiorcy. Dla klienta jest „wizytówką”, która powoduje, że nabywając produkt sięga właśnie po tę określoną kawę czy buty. Dlatego też przedsiębiorcy chronią swoje znaki towarowe, bo to one komunikują klientowi określoną jakość, renomę, „mówią”: posiadając zegarek tej marki będziesz wśród najlepszych, najelegantszych etc. Dla przedsiębiorcy dobry rozpoznawalny znak towarowy to skarb, który czasami jest więcej wart niż pozostałe składniki przedsiębiorstwa (przykład Coca-Coli).

Znak towarowy jest chroniony w odniesieniu do oznaczanych nim towarów i usług. Stąd też dokonując zgłoszenia znaku do ochrony na formularzu zgłoszeniowym (wzór zgłoszenia nr b na końcu artykułu) wskazuje się towary i usługi, dla których sygnowania mamy zamiar wykorzystywać znak. Odstępstwa od tej zasady (zwanej zasadą specjalizacji) dotyczą np. znaków renomowanych.

Przykładowo w obrocie mogą funkcjonować takie same oznaczenia dla różnych firm, np. oznaczenie „FonMax” zgłoszone przez firmę A. dla rękawiczek dla kobiet, a z drugiej, takie samo oznaczenie zgłoszone przez firmę B., ale tym razem dla sprzętu audio.

Znak towarowy może być chroniony na trzech poziomach:

- a) krajowym – dokonujemy zgłoszenia w Urzędzie Patentowym RP,
- b) regionalnym – dokonujemy zgłoszenia znaku wspólnotowego w OHIM (Urząd Harmonizacji Rynku Wewnętrznego) w Alicante,
- c) międzynarodowym – dokonujemy zgłoszenia znaku w WIPO (Światowa Organizacja Własności Intelektualnej) w Genewie.

W każdym z wyżej wymienionych trybów zgłoszeń dokonuje się na specjalnych formularzach dostępnych na stronach internetowych

poszczególnych instytucji rejestrujących. Zgłoszeń można dokonywać zarówno w tradycyjnej formie papierowej, jak i elektronicznej, tzw. *e-filing*. Koszty rejestracji znaku towarowego w poszczególnych trybach są różne (np. w UP RP koszt zgłoszenia to 550 złotych do trzech klas towarów/usług).

Po zarejestrowaniu znaku zgłaszający otrzymuje wyłączność (prawo ochronne) w zakresie używania znaku w sposób zawodowy lub zarobkowy na określonym terytorium (np. w wyniku rejestracji w trybie regionalnym – wyłączność dotyczy krajów Wspólnoty Europejskiej) oraz w odniesieniu do towarów i usług, dla jakich został zgłoszony.

2. Rozwiązania o naturze technicznej można chronić za pomocą prawa wyłącznego w postaci patentu (w przypadku wynalazku) albo prawa ochronnego (w przypadku wzoru użytkowego). Za wynalazek posiadający zdolność ochronną uważa się rozwiązanie techniczne, które oznacza się:

- **nowością** – myślimy tutaj o nowości światowej (wynalazek nie jest częścią stanu techniki). Stanem techniki jest wszystko to, co przed datą według której oznacza się pierwszeństwo do uzyskania patentu, zostało udostępnione do wiadomości publicznej – należą do niego w szczególności: opatentowane lub zgłoszone do opatentowania wynalazki na całym świecie, rozwiązania, których szczegóły zostały opisane w branżowej literaturze etc. Nie chcąc utracić przymiotu nowości należy zadbać o nieujawnianie wynalazku do momentu dokonania formalnego zgłoszenia. Jedną z metod jest np. zawarcie z pracownikami umów o zachowaniu w poufności,
- **poziomem wynalazczym**, oznacza, że nie wynika dla znawcy tematu w sposób oczywisty ze stanu techniki

oraz

- **nadaje się do przemysłowego stosowania** – wynalazek można wykorzystywać w jakiegokolwiek działalności przemysłowej (włączając w to działalność rolniczą).

Pewne kategorie rozwiązań zostały wyłączone spod możliwości patentowania i należą do nich w szczególności:

- a) odkrycia, teorie naukowe i metody matematyczne,
- b) wytwory o charakterze jedynie estetycznym (które to rozwiązania mogą być jednak chronione jako wzór przemysłowy albo znak towarowy),
- c) plany, zasady i metody dotyczące działalności umysłowej lub gospodarczej oraz gry,
- d) wytwory, których niemożliwość wykorzystania może być wykazana w świetle powszechnie przyjętych i uznanych zasad nauki,
- e) programy do maszyn cyfrowych,

f) przedstawienie informacji.

Wśród rodzajów wynalazków można wyróżnić następujące kategorie:

- 1) urządzenie, np. „**Wielofunkcyjny listwowy grzejnik podłogowy**”.
Patent Nr 196383,
- 2) wytwór, np. związek chemiczny albo materia, która zawiera określone składniki, np. „**Kompozycja gumy do żucia oraz kompozycja cukiernicza**”.
Patent Nr 206934,
- 3) sposób, np. „**Sposób otrzymywania cynkowego aktywatora wulkanizacji siarkowej gumy**”. **Patent Nr 181315.**

Chcąc uzyskać patent, należy dokonać zgłoszenia, co ma miejsce poprzez złożenie odpowiedniego formularza zgłoszeniowego (vide formularz nr c na końcu artykułu). Wśród elementów zgłoszenia niezwykle istotny jest opis patentowy, w ramach którego wyróżnia się tytuł wynalazku, określenie dziedziny techniki, opis stanu techniki, ujawnienie istoty wynalazku, wskazanie ewentualnych korzystnych skutków wynalazku, objaśnienie figur rysunku, przykład realizacji wynalazku, wskazanie możliwości przemysłowego stosowania wynalazku. Wśród nich najistotniejszą częścią są zastrzeżenia patentowe, które stanowią podstawę do oceny zdolności patentowej przedmiotu zgłoszenia, a po udzieleniu patentu wyznaczają zakres przedmiotowy prawa wyłącznego z patentu na wynalazek, a zatem mają zasadnicze znaczenie z punktu widzenia interesu zgłaszającego.

W wyniku dokonania odpowiedniego zgłoszenia można uzyskać:

- a) **patent krajowy** – dokonujemy zgłoszenia w UP RP, uzyskany patent obejmuje terytorium Polski,
- b) **patent europejski**, który jest udzielany na podstawie Konwencji o patencie europejskim (European Patent Convention – EPC) i obejmuje kraje wskazane przez zgłaszającego w zgłoszeniu patentowym (wybór może dotyczyć jedynie państw sygnatariuszy tej Konwencji). Patent otrzymujemy w trybie jednej procedury, na podstawie jednego zgłoszenia dokonywanego w Europejskim Urzędzie Patentowym (European Patent Office – EPO). Po udzieleniu patentu – patent europejski „rozdziela się” na tzw. wiązkę patentów krajowych, które posiadają taką samą moc prawną, jak patenty udzielone w trybie krajowym, przez odpowiedni urząd rejestrujący w danym kraju,
- c) **patent zwany „międzynarodowym”**, który jest udzielany na podstawie traktatu o współpracy patentowej (Patent Cooperation Treaty – PCT) i którego zgłoszenia dokonuje się w WIPO (Światowa Organizacja Własności Intelektualnej). Wybierając tę drogę uzyskujemy ochronę w krajach wskazanych w zgłoszeniu. Jego moc jest taka sama, jak w przypadku pojedynczych zgłoszeń w określonych krajach.

Ochrona patentowa ma zatem charakter terytorialny. Decydując się na wybór określonej drogi do uzyskania patentu należy mieć świadomość, iż ochrona patentowa uzyskana w danym trybie rozciąga się tylko na terytorium tego kraju (albo kilku krajów jak w trybie EPC) oraz że jest ona tym droższa, im większej liczby krajów zgłoszenie dotyczy.

Natomiast **wzorem użytkowym** jest rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci, posiadające użytkowy charakter. Podobnie jak wynalazek musi spełniać przesłankę nowości, jednocześnie winno stanowić użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym. Podkreślenia wymaga przesłanka bycia przedmiotem o trwałej postaci. Tym samym, jako wzór użytkowy nie mogą być chronione np. kremy, maści, czy system komunikujący się bezprzewodowo.

Patent na wynalazek i prawo ochronne na wzór użytkowy to prawa ograniczone czasowo. Patent trwa 20 lat, a prawo ochronne na wzór użytkowy maksymalnie 10 lat od dokonania zgłoszenia.

Uprawniony z patentu na wynalazek albo z prawa ochronnego na wzór użytkowy może zakazać osobie trzeciej, która nie posiada jego zgody na korzystanie z wynalazku (lub wzoru użytkowego) w sposób zarobkowy lub zawodowy, przy czym przez korzystanie należy rozumieć:

- a) jeśli przedmiotem ochrony jest produkt – wytwarzanie, używanie, oferowanie, wprowadzanie do obrotu lub importowanie dla tych celów produktu,
- b) jeśli przedmiotem ochrony jest sposób – stosowanie sposobu będącego przedmiotem wynalazku, wytwarzanie, używanie, oferowanie, wprowadzanie do obrotu lub importowanie dla tych celów produktu otrzymanego bezpośrednio takim sposobem.

Należy jednak podkreślić, że nie dochodzi, co naruszenia patentu albo prawa ochronnego, w przypadku np.:

- a) korzystania z wynalazku albo wzoru użytkowego dotyczącego środków komunikacji i ich części lub urządzeń, które znajdują się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej czasowo, a także przedmiotów, które znajdują się na tym obszarze w komunikacji tranzytowej,
- b) korzystania z wynalazku albo wzoru użytkowego polegającego na wykorzystywaniu dla celów państwowych w niezbędnym wymiarze, bez prawa wyłączności, jeżeli jest to konieczne do zapobieżenia lub usunięcia stanu zagrożenia ważnych interesów Państwa (w przypadku korzystania dla celów państwowych uprawnionemu przysługuje prawo do wynagrodzenia ze środków budżetu Państwa, w wysokości odpowiadającej wartości rynkowej licencji),

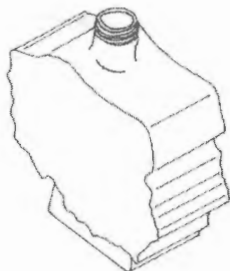
- c) korzystania polegającego na stosowaniu wynalazku albo wzoru użytkowego do celów badawczych i doświadczalnych, dla dokonania jego oceny, analizy albo nauczania.

3. „Patentowanie” programów komputerowych. W Europie nie jest możliwe patentowanie programów komputerowych, „jako takich”. Jako powód podaje się okoliczność, iż w programie komputerowym nie odnajduje się charakteru technicznego (czyli brak jednej z przesłanek uznania rozwiązania za wynalazek „patentowany”). Słuszność takiego stanu rzeczy czy też jej brak jest przedmiotem gorącej dyskusji. W Polsce wprost prawo własności przemysłowej w art. 28 stanowi, że za wynalazki, w rozumieniu art. 24, nie uważa się w szczególności programów do maszyn cyfrowych.

Nie podejmując się polemiki w tej kwestii, należy pamiętać o możliwości uzyskania patentu na wynalazek *implementowany* za pomocą komputera, czyli patentujemy rozwiązanie, które zawiera program komputerowy lub zakłada jego użycie. Aby było to możliwe takie rozwiązanie winno spełnić przesłanki wynalazku, o których była mowa powyżej. Przykładami takich patentów są np.: EPO0803105 (*System rozliczeń bankowych stosowanych w handlu elektronicznym*), czy PL178831 (*Sposób utrzymywania spójności pamięci w systemie komputerowym*).

4. Bardzo często dochodzi do pomyłek i termin **wzór przemysłowy** i wzór użytkowy są stosowane wymiennie, podczas gdy wzór przemysłowy dotyczy rozwiązań o charakterze estetycznym, a wzór użytkowy dotyczy rozwiązań o charakterze technicznym. Za wzór przemysłowy uważa się nową i posiadającą indywidualny charakter postać wytworu lub jego części, nadaną mu w szczególności przez cechy linii, konturów, kształtów, kolorystykę strukturę lub materiał wytworu oraz jego ornamentację. Tak więc wzorem przemysłowym jest jego forma, wygląd, a nie sam produkt. W jego przypadku na plan pierwszy wysuwa się jego część plastyczna, a nie jakiegokolwiek względy techniczne czy funkcjonalne, jak to ma miejsce w wynalazku czy wzorze użytkowym.

Wzory przemysłowe dotyczą różnych przedmiotów: od zwykłej butelki na sok czy etykiety, przez fotele, buty, wyświetlacze telefonów, biżuterię, aż do przyrządów medycznych czy samochodów. Przykłady poniżej:

Wz-11003 butelka o kształcie konturów Polski RCD 000812995 (Porsche)

RCD 000841747 (Swatch) RCD 000138664 (Lacoste)

Źródło: www.uprp.pl oraz <http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/index.en.do>

Wytworem jest każdy przedmiot wytworzony w sposób przemysłowy lub rzemieślniczy, obejmujący w szczególności opakowanie, symbole graficzne oraz kroje pisma typograficznego, z wyłączeniem programów komputerowych, a także jest nim np. przedmiot składający się z wielu wymiennalnych części składowych umożliwiających jego rozłożenie i ponowne złożenie (wytwór złożony, np. klocki lego). Aby ten wytwór można było zakwalifikować do wzorów przemysłowych, musi on spełnić przesłanki w postaci nowości (światowej) oraz indywidualnego charakteru (ogólne wrażenie, jakie wywołuje wzór na „zorientowanym użytkowniku”, różni się od ogólnego wrażenia, jakie wywołuje wzór wcześniej udostępniony publicznie).

Na wzór przemysłowy udziela się prawa z rejestracji, poprzez które uprawniony uzyskuje prawo wyłącznego korzystania ze wzoru w sposób zarobkowy lub zawodowy na określonym obszarze. I tak można dokonać zgłoszenia wzoru w trybie:

- 1) **krajowym** – zgłoszenie w UP RP (Polska),
- 2) **regionalnym** – np. na podstawie Rozporządzenia Rady (WE) nr 6/2002 z 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych wspólnotowym – zgłoszenie wspólnotowego wzoru (tzw. RCD

Registered Community Design) w OHIM (Hiszpania) albo za pośrednictwem UP RP,

- 3) **międzynarodowym** – na podstawie Porozumienia haskiego w sprawie międzynarodowej rejestracji wzorów przemysłowych – zgłoszenie w WIPO (Szwajcaria); w ramach takiego zgłoszenia w Biurze Międzynarodowym w Genewie, po wniesieniu jednej kompleksowej opłaty, istnieje możliwość ubiegania się o ochronę wzoru przemysłowego w wyznaczonych państwach-sygnatariuszach ww. porozumienia haskiego.

W każdym z tych trybów konieczne jest przebrnięcie przez określoną procedurę zainicjowaną złożeniem specjalnego podania (wzory są dostępne na stronach internetowych każdej z organizacji rejestrujących, wzór stosowany przed UP RP w pkt a IV części artykułu) i dokonania stosownych opłat za zgłoszenie, a potem za udzielenie prawa.

Prawa z rejestracji udziela się na 25 lat od daty dokonania zgłoszenia.

Wykaz użytych skrótów

- 1) Dz. U. – Dziennik Ustaw.
- 2) OHIM – Urząd Harmonizacji Rynku Wewnętrznego z siedzibą w Alicante (Hiszpania).
- 3) Pr. aut. – ustawa z dnia 4.02.1994r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. z 2006r., Dz. U. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.).
- 4) P. w.p. – ustawa z dnia 30 czerwca 2000r. Prawo własności przemysłowej (tj. z 2003r. Dz. U. Nr 119, poz. 1117 z późn. zm.).
- 5) Rozporządzenie ws. zgłoszeń – Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 2002 r. w sprawie dokonywania i rozpatrywania zgłoszeń wzorów przemysłowych (Dz. U. Nr 40, poz. 358 z późn. zm.)
- 6) Rozporządzenie ws. opłat – Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 2001 r. w sprawie opłat związanych z ochroną wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych (Dz. U. Nr 90, poz. 1000 z późn. zm.).
- 7) Rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 – Rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001r. w sprawie wspólnotowego wzoru przemysłowego.
- 8) RCD – Registered Community Design – wzór wspólnotowy.
- 9) t.j. – tekst jednolity.
- 10) UP RP – Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej z siedzibą w Warszawie.

III. Przydatne linki

- 1) Urząd Patentowy RP www.uprp.pl
- 2) Urząd Harmonizacji Rynku Wewnętrznego (OHIM) www.oami.europa.eu
- 3) Światowa Organizacja Własności Intelektualnej (WIPO) www.wipo.int
- 4) Adresy krajowych urzędów patentowych najlepiej szukać na stronie Urzędu Patentowego RP, poniżej kilka przykładów:
 - Europejski Urząd Patentowy: <http://www.epo.org/>
 - Japoński Urząd Patentowy: <http://www.jpo.go.jp/>
 - Brytyjski Urząd Patentowy: <http://www.patent.gov.uk>
 - Amerykański Urząd Patentowy: <http://patft.uspto.gov/>
 - Niemiecki Urząd Patentowy: <http://www.dpma.de>
 - Francuski Instytut Własności Przemysłowej: <http://www.inpi.fr/>
 - Włoski Urząd Patentowy: <http://www UIBM.gov.it/>
 - Turecki Urząd Patentowy: <http://www.tpe.gov.tr/portal/default.jsp>
- 5) Listę kancelarii rzeczniofskich można znaleźć na stronie internetowej Polskiej Izby Rzeczników Patentowych: <http://www.pirp.org.pl/>

Literatura

- [1] Barta J., Czajkowska-Dąbrowska M., Cwiąkałski Z., Markiewicz R., Traple E.: *Prawo autorskie i prawa pokrewne*. Wyd. 5, Wolters Kluwer Business 2011.
- [2] Nowicka A.: *Prawnoautorska i patentowa ochrona programów komputerowych*. Warszawa 1995.

IV. Formularze w postępowaniu przez Urzędem Patentowym RP

a) wzór przemysłowy

Miejsce na pieczętkę zgłaszającego

Znak

Nr
Data zgl.

(wypełnia Urząd Patentowy)

**URZĄD PATENTOWY RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ**

00-950 WARSZAWA, Al. Niepodległości 188/192
Skr. poczt. 203

P O D A N I E

ZGŁASZAJĄCY ¹⁾

(podać kolejno: nazwisko i imię
lub nazwę oraz adres)

Numer identyfikacji podatkowej NIP

Numer ewidencyjny PESEL*

Numer identyfikacyjny REGON*

PEŁNOMOCNIK ²⁾

(nazwisko i imię oraz adres pełnomocnika)

Wnoszę (wnosimy) o udzielenie **prawa z rejestracji na wzór przemysłowy**

pod tytułem

.....

Oświadczenie o korzystaniu z pierwszeństwa:

Data zgłoszenia (data wystawienia)	Kraj zgłoszenia (miejsce i kraj wystawy)	Numer zgłoszenia (nazwa wystawy)	Dla odmian numer

TWÓRCY WZORU PRZEMYSŁOWEGO:

1.
(nazwisko i imię oraz adres)

2.

¹⁾ niepotrzebne skreślić

PODSTAWA PRAWA DO PRAWA Z REJESTRACJI ³⁾ wypełnić, jeśli zgłaszający
nie jest twórcą wzoru przemysłowego

.....

Inne oświadczenia lub wnioski

.....

.....

SPIS ZAŁĄCZONYCH DOKUMENTÓW:

1. Opis wzoru przemysłowego w trzech egzemplarzach po arkuszy każdy

2. Ilustracje ⁴⁾ w trzech egzemplarzach po arkuszy

3. Ilustracja zbiorcza ⁵⁾ w trzech egzemplarzach

4. Fotografie ⁶⁾ w trzech egzemplarzach po arkuszy

5. Dokument pełnomocnictwa ⁷⁾

6. Dowód wniesienia opłaty za zgłoszenie, jeżeli opłata została uiszczona

Uwaga: opłatę należy uiścić na konto Urzędu Patentowego RP:

NBP O/O Warszawa Nr 93101010100025832231000000

7.

Osoba upoważniona do odbioru korespondencji ⁸⁾:

.....

(nazwisko i imię lub nazwa oraz adres)

....., dnia.....

(podpis zgłaszającego lub pełnomocnika
ze wskazaniem nazwiska i imienia)

POUCZENIE

- 1) Wskazując w podaniu zgłaszającego należy wymienić nazwę w przypadku, gdy jest on osobą prawną.
- 2) Jeżeli pełnomocnik występuje (art. 236 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 z późniejszymi zmianami).
- 3) Zwraca się uwagę na przepisy art. 11, 12 i 20 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej; jeżeli prawo do uzyskania prawa z rejestracji przysługuje zgłaszającemu jako następcy prawnemu, należy określić podstawę tego następstwa.
- 4) Zgłoszenie wzoru przemysłowego zawiera ilustracje, a w szczególności rysunki lub fotografie. Zgłoszenie może również zawierać próbki materiału włókienniczego. Ilustracja poglądowa wzoru przemysłowego będzie zamieszczona w ogłoszeniu o udzieleniu prawa z rejestracji.
- 5) Jeżeli zgłoszenie zawiera odmiany to wszystkie odmiany wzoru powinny być przedstawione w figurach na jednym arkuszu A4.
- 6) Fotografie powinny być wykonane techniką umożliwiającą otrzymanie reprodukcji (pkt 18 załącznika nr 1 do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 2002 r. w sprawie dokonywania i rozpatrywania zgłoszeń wzorów przemysłowych (Dz. U. Nr 40 poz. 358 oraz z 2005 r. Nr 106, poz. 893). Nie mogą być mniejsze niż 5 cm x 5 cm i większe niż 13 cm x 18 cm (pkt 19 załącznika nr 1 do ww. rozporządzenia).
- 7) Dokument pełnomocnictwa podlega opłacie skarbowej.
- 8) Jeżeli jest dwóch lub więcej zgłaszających i nie działają przez wspólnego pełnomocnika i w każdym przypadku, gdy adres do korespondencji jest inny niż adres pełnomocnika lub siedziby zgłaszającego.

W zakresie wzorów przemysłowych obowiązują w Polsce następujące akty normatywne:

- Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 z późniejszymi zmianami).
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 2002 r. w sprawie dokonywania i rozpatrywania zgłoszeń wzorów przemysłowych (Dz. U. Nr 40 poz. 358 oraz z 2005 r. Nr 106, poz. 893).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 lutego 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat związanych z ochroną wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych (Dz. U. Nr 41 poz. 241).

b) znak towarowy

Miejsce na pieczętkę zgłaszającego

Nr
Data zgl.

(wypełnia Urząd Patentowy)

**URZĄD PATENTOWY RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ**

00-950 WARSZAWA, Al. Niepodległości 188/192
Skr. poczt. 203

I. PODANIE

**o udzielenie prawa ochronnego na znak towarowy *)
prawa ochronnego na wspólny znak towarowy ^{1)*)}
prawa ochronnego na wspólny znak towarowy
gwarancyjny ^{2)*)}
wspólnego prawa ochronnego na znak towarowy ^{3)*)}**

1. ZGŁASZAJĄCY ⁴⁾
(nazwisko i imię lub nazwa zgłaszającego – patrz uwagi)

.....
siedziba (lub adres zgłaszającego)

Numer identyfikacji podatkowej NIP

Numer ewidencyjny PESEL*

Numer identyfikacyjny REGON*

2. Pełnomocnik ⁵⁾
(nazwisko i imię oraz adres pełnomocnika – patrz uwagi)

3. Opis znaku: ⁶⁾ 4. Znak towarowy ⁷⁾

--

5. Kolorystyka znaku: ⁸⁾ czarno – biały ** barwny **

6. Oświadczenie o korzystaniu z pierwszeństwa: ⁹⁾
(data, kraj – patrz uwagi)

7. Wykaz towarów i/lub usług, do których oznaczania jest przeznaczony znak towarowy ze wskazaniem klas odnoszących się do określonych towarów – **jeżeli zawiera nie więcej niż 15 wyrazów (patrz uwagi):** ¹⁰⁾

Towary lub usługi:

Klasa:

.....
.....

^{*)} niepotrzebne skreślić

^{**)} właściwe zakreślić krzyżykiem

8. Adres do korespondencji ¹¹⁾

.....
(nazwisko i imię lub nazwa, adres – patrz uwagi)

9. Dodatkowy adres do korespondencji ¹²⁾

.....
(nazwisko i imię lub nazwa, adres – patrz uwagi)

10. Inne oświadczenia lub wnioski

11. Załączniki: **)

1. 5 identycznych fotografii lub odbitek znaku towarowego ¹³⁾
2. 2 fotografie lub odbitki w kolorze czarno – białym ¹⁴⁾
3. dokument pierwszeństwa wynikającego z wcześniejszego zgłoszenia
4. dokument pierwszeństwa wynikającego z wcześniejszego wystawienia towarów na wystawie
5. dokument przeniesienia pierwszeństwa
6. dokument pełnomocnictwa (jeżeli zgłaszający działa przez pełnomocnika) ¹⁵⁾
7. regulamin znaku ¹⁶⁾
8. dowód wniesienia opłaty od podania, jeżeli opłata została uiszczona
Uwaga: opłatę w wysokości 550,- zł do trzech klas towarowych ¹⁰⁾ oraz dodatkowo po 120,- zł od każdej klasy powyżej trzech klas towarowych ¹⁰⁾, należy uiścić na konto Urzędu Patentowego RP: NBP O/O Warszawa Nr 93101010100025832231000000 podając na przekazie (przelewie) datę zgłoszenia i znak, bądź jego rodzaj)
9. inne ¹⁷⁾

....., dnia

(podpis zgłaszającego lub pełnomocnika
ze wskazaniem imienia i nazwiska)

POUCZENIE

- 1) Art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 z późniejszymi zmianami).
- 2) Art. 137 ust. 1 ww. ustawy.
- 3) Art. 122 ust. 1 ww. ustawy.
- 4) Wskazując w podaniu nazwę zgłaszającego należy wymienić nazwę przedsiębiorstwa w przypadku osób prawnych.
Jeżeli zgłoszenie jest dokonywane w imieniu Skarbu Państwa przez organ administracji rządowej albo państwową jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej,

- jako zgłaszającego należy podać nazwę tego organu lub jednostki (§ 5 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 lipca 2002 r. w sprawie dokonywania i rozpatrywania zgłoszeń znaków towarowych, Dz. U. Nr 115 poz. 998 oraz z 2005 r. Nr 109, poz. 911).
- 5) Pełnomocnikiem strony w postępowaniu przed Urzędem Patentowym może być tylko rzecznik patentowy (art. 236 ust. 1 ww. ustawy). Pełnomocnikiem osoby fizycznej może być również współuprawniony, a także rodzice, małżonek, rodzeństwo lub zstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia (art. 236 ust. 2 ww. ustawy).
 - 6) Jeżeli znak jest literą, cyfrą, napisem, rysunkiem lub kompozycją kolorystyczną należy zamieścić opis znaku, gdy samo przedstawienie nie jest wystarczające do jego pełnego zobrazowania (§ 6 ust. 4 ww. rozporządzenia). Jeżeli znak składa się z kilku odrębnych części przeznaczonych do łącznego używania lub ma formę przestrzenną należy zamieścić opis z wyjaśnieniem, co on przedstawia i w razie potrzeby, w jaki sposób ma być używany (§ 6 ust. 5 ww. rozporządzenia). Znaki barwne przedstawia się w kolorach z podaniem wykazu użytych kolorów, wskazując, których elementów znaku dotyczą te kolory (§ 6 ust. 3 ww. rozporządzenia).
 - 7) Każdy znak towarowy należy zgłosić oddzielnie.
 - 8) Za jeden znak uważa się oznaczenie obejmujące jedno zestawienie kolorów (art. 138 ust. 2 ww. ustawy).
 - 9) Art. 124 i 125 ww. ustawy oraz § 5 ust. 3 pkt. 1 ww. rozporządzenia.
 - 10) Jeżeli wykaz towarów obejmuje więcej niż 15 wyrazów należy sporządzić go na odrębnym arkuszu (art. 141 ust. 1 ww. ustawy). Przy sporządzaniu wykazu należy jednocześnie wskazać klasy odnoszące się do określonych towarów zgodnie z aktualną klasyfikacją przyjętą na podstawie Porozumienia nicejskiego (§ 7 ust. 2 ww. rozporządzenia). Tekst klasyfikacji jest dostępny na stronie internetowej Urzędu: www.uprp.pl
 - 11) Należy wskazać, jeżeli jest kilku zgłaszających i nie działają przez wspólnego pełnomocnika (§ 5 ust. 3 pkt. 2 ww. rozporządzenia).
 - 12) Na wniosek strony Urząd przekazuje pisma także na dodatkowo wskazane przez stronę adresy; od wniosku za przekazywanie korespondencji na dodatkowy adres należy wnieść opłatę w wysokości 200,- zł za każdy dodatkowy adres (art. 241 ust. 2 ww. ustawy oraz załącznik nr 3 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 lutego 2008r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat związanych z ochroną wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych, Dz. U. Nr 41 poz. 241).
 - 13) Fotografie lub odbitki nie mogą być mniejsze niż 3 cm x 3 cm i większe niż 5 cm x 5 cm; muszą być wykonane techniką umożliwiającą ich reprodukcję (§ 9 ust. 1 ww. rozporządzenia).
 - 14) Należy je nadesłać w przypadku znaków towarowych barwnych (§ 4 ust. 1 pkt. 5 ww. rozporządzenia).
 - 15) Dokument pełnomocnictwa podlega opłacie skarbowej.
 - 16) Dołącza się go do zgłoszenia wspólnego znaku towarowego, wspólnego znaku towarowego gwarancyjnego lub zgłoszenia znaku w celu uzyskania wspólnego prawa ochronnego (art. 138 ust. 3 ww. ustawy).
 - 17) Wpisuje się inne załączniki, zwłaszcza wymienione w § 4 ust. 1 pkt. 6 i 7 ww. rozporządzenia.

W zakresie znaków towarowych obowiązują w Polsce następujące akty normatywne:

- Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 z późniejszymi zmianami).
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 lipca 2002 r. w sprawie dokonywania i rozpatrywania zgłoszeń znaków towarowych (Dz. U. Nr 115 poz. 998 oraz z 2005 r. Nr 109, poz. 911).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 lutego 2008r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat związanych z ochroną wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych (Dz. U. Nr 41 poz. 241).

Prawo autorskie i prawo własności przemysłowej

PODSTAWA PRAWA DO PATENTU (PRAWA OCHRONNEGO) ⁵⁾ wypełnić jeżeli zgłaszający nie jest twórcą wynalazku (wzoru użytkowego)

Inne oświadczenia lub wnioski ⁶⁾

SPIS ZAŁĄCZONYCH DOKUMENTÓW

1. Opis wynalazku (wzoru) w trzech egzemplarzach po arkuszy każdy
2. Zastrzeżenia w trzech egzemplarzach po arkuszy każdy
3. Skrót w dwóch egzemplarzach
4. Rysunek w trzech egzemplarzach po arkuszy każdy ⁷⁾
5. Dowód wniesienia opłaty za zgłoszenie, jeżeli opłata została uiszczona

Uwaga: opłatę należy uiszczyć na konto Urzędu Patentowego RP:

NBP O/O Warszawa Nr 93101010100025832231000000

6.
Osoba upoważniona do odbioru korespondencji ⁸⁾

(nazwisko i imię lub nazwa oraz adres)

dnia,

(podpis zgłaszającego lub pełnomocnika
ze wskazaniem nazwiska i imienia) ⁹⁾

Oświadczenie na podstawie art. 45 ust. 2 ustawy Prawo własności przemysłowej:
Zgadzam(y) się na udostępnienie przez Urząd Patentowy osobom trzecim informacji o dokonaniu zgłoszenia z ujawnieniem numeru, daty zgłoszenia, tytułu zgłoszenia oraz zgłaszającego.

(podpis zgłaszającego lub pełnomocnika)

POUCZENIE

- 1). Wskazując w podaniu zgłaszającego należy wymienić jego nazwę w przypadku, gdy jest on osobą prawną.
Jeżeli zgłaszającym jest podmiot gospodarczy nie posiadający osobowości prawnej w podaniu należy wymienić nazwisko i imię osoby prowadzącej działalność gospodarczą.
Jeżeli zgłaszającym jest państwowa jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, występująca w imieniu Skarbu Państwa, w podaniu należy wymienić jej nazwę.
- 2). Jeżeli pełnomocnik występuje (art. 236 i 237 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 z późniejszymi zmianami). Dokument pełnomocnictwa podlega opłacie skarbowej.
- 3). Należy określić dokładnie rodzaj żądanej ochrony; w razie ubiegania się o patent dodatkowy należy podać także numer patentu głównego lub numer zgłoszenia.
- 4). Jeżeli zgłaszający chce skorzystać z uprzedniego pierwszeństwa, powinien w podaniu złożyć stosowne oświadczenie (art. 35 ww. ustawy).
- 5). Zwraca się uwagę na przepisy art. 11, 20, 21, 59, 67 ustawy – Prawo własności przemysłowej; jeżeli prawo do uzyskania patentu (prawa ochronnego) przysługuje zgłaszającemu, jako następcy prawnemu, należy określić podstawę tego następstwa.
- 6). Mogą to być np. wnioski na podstawie art. 38, art. 43 ust. 1 ustawy – Prawo własności przemysłowej.
- 7). Rysunki należy dołączyć, jeżeli są niezbędne do zrozumienia wynalazku; w razie ubiegania się o prawo ochronne na wzór użytkowy zgłoszenie musi zawierać rysunek(ki) wzoru użytkowego (art. 97 ust. 2 ustawy – Prawo własności przemysłowej).

- 8). Jeżeli jest dwóch lub więcej zgłaszających i nie działają przez wspólnego pełnomocnika i w każdym przypadku, gdy adres do korespondencji jest inny niż adres pełnomocnika lub siedziby zgłaszającego.
- 9). Jeżeli jest dwóch lub więcej zgłaszających i nie działają przez wspólnego pełnomocnika, podanie powinno być podpisane przez wszystkich zgłaszających; tak samo należy podpisać opis oraz zastrzeżenia załączone do podania.

W zakresie wynalazków i wzorów użytkowych obowiązują w Polsce m.in. następujące akty normatywne:

- Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 z późniejszymi zmianami).
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 września 2001 r. w sprawie dokonywania i rozpatrywania zgłoszeń wynalazków i wzorów użytkowych (Dz. U. Nr 102, poz. 1119 oraz z 2005 r. Nr 109, poz. 910).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 lutego 2008r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat związanych z ochroną wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych (Dz. U. Nr 41, poz. 241).

UWAGA: Wszystkie części zgłoszenia (opis, zastrzeżenia, rysunki oraz skrót opisu) powinny być przedstawione w takiej formie, aby mogły być bezpośrednio reprodukowane.

V. Zestawienia opłat: wybrane opłaty w postępowaniu przed Urzędem Patentowym RP (wg. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 2001 r., Dz. U. Nr 90, poz. 1000 z późn. zm.).

a) znak towarowy

Lp.	Wyszczególnienie	Wysokość opłat w zł
I	Opłaty jednorazowe	
1.	Za zgłoszenie znaku towarowego do trzech klas towarowych według obowiązującej klasyfikacji towarów i usług – od każdej klasy powyżej trzech Od oświadczenia o korzystaniu z pierwszeństwa – za każde pierwszeństwo	550,00 120,00 100,00
4.	Od wniosku o zmianę zgłoszenia wspólnotowego znaku towarowego na zgłoszenie krajowe	550,00
5.	Za przekazanie zgłoszenia wspólnotowego znaku towarowego	120,00
8.	Od wniosku o przywrócenie terminu lub wniosku o uwzględnienie uchybienia terminu z powodu nadzwyczajnych okoliczności	80,00
9.	Od wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy: – w związku z wydanym postanowieniem** – w związku z wydaną decyzją	50,00 100,00
10.	Za publikację informacji o udzielonym prawie ochronnym	90,00
11.	Za wydanie duplikatu świadectwa ochronnego	100,00
12.	Za wyciąg z rejestru: – zawierający aktualny stan prawny – uzupełniony o dane zmienione i wykreślone	60,00 100,00
13.	Za sporządzenie dowodu pierwszeństwa	60,00
14.	Od wniosku o dokonanie zmiany w rejestrze – od każdej zmiany	70,00
18.	Od wniesionego sprzeciwu	1000,00
19.	Od wniosku o wydanie decyzji w postępowaniu spornym	1000,00
20.	Od wniosku o wniesienie skargi do sądu administracyjnego	1000,00
21.	Od wniosku o rejestrację międzynarodową	600,00
22.	Od wniosku o przedłużenie ochrony	200,00
23.	Opłata dodatkowa od wniosku o przedłużenie ochrony złożonego po terminie	300,00
24.	Od wniosku o przekazywanie korespondencji na dodatkowy adres – za każdy dodatkowy adres	200,00
II	Opłaty okresowe (za 10-letni okres ochrony)	
1.	Do trzech klas towarowych według obowiązującej klasyfikacji towarów, za każdą klasę – za każdą następną klasę	400,00* 450,00*

* W przypadku wspólnego znaku towarowego, wspólnego znaku gwarancyjnego lub znaku towarowego w celu uzyskania wspólnego prawa ochronnego – wysokość opłaty ulega zwiększeniu o 100%.

** Nie dotyczy wniosków o zwolnienie od opłaty.

b) patent na wynalazek

Tabela opłat

Opłaty okresowe za ochronę wynalazku	Wysokość opłaty w zł
Za pierwszy okres obejmujący 1-3 rok ochrony	480,00
Za 4. rok ochrony	250,00
Za 5. rok ochrony	300,00
Za 6. rok ochrony	350,00
Za 7. rok ochrony	400,00
Za 8. rok ochrony	450,00
Za 9. rok ochrony	550,00
Za 10. rok ochrony	650,00
Za 11. rok ochrony	750,00
Za 12. rok ochrony	800,00
Za 13. rok ochrony	900,00
Za 14. rok ochrony	950,00
Za 15. rok ochrony	1 050,00
Za 16. rok ochrony	1 150,00
Za 17. rok ochrony	1 250,00
Za 18. rok ochrony	1 350,00
Za 19. rok ochrony	1 450,00
Za 20. rok ochrony	1 550,00
Opłaty okresowe za ochronę wzoru użytkowego	
Za pierwszy okres obejmujący 1-3 rok ochrony	250,00
Za drugi okres obejmujący 4-5 rok ochrony	300,00
Za trzeci okres obejmujący 6-8 rok ochrony	900,00
Za czwarty okres obejmujący 9-10 rok ochrony	1 100,00

c) wzór przemysłowy

Lp.	Wyszczególnienie	Wysokość opłat w zł
I. Opłaty jednorazowe		
1.	Za zgłoszenie wzoru przemysłowego	300,00
	Od oświadczenia o korzystaniu z pierwszeństwa – za każde pierwszeństwo	100,00
2.	Za przekazanie zgłoszenia wspólnotowego wzoru przemysłowego	120,00
3.	Od wniosku o odroczenie opłaty	60,00
4.	Od wniosku o przywrócenie terminu lub wniosku o uwzględnienie uchybienia terminu z powodu nadzwyczajnych okoliczności	80,00
5.	Od wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy: – w związku z wydanym postanowieniem ^{*)}	50,00
	– w związku z wydaną decyzją	100,00
6.	Za wyciąg z rejestru:	
	– zawierający aktualny stan prawny – uzupełniony o dane zmienione i wykreślone	60,00 100,00
7.	Za sporządzenie dowodu pierwszeństwa:	
	– do 10 stron – powyżej 10 stron	30,00 60,00
8.	Za publikację o udzielonym prawie z rejestracji	70,00
10.	Od wniosku o dokonanie zmiany w rejestrze – od każdej zmiany	70,00
11.	Od wniesionego sprzeciwu	1.000,00
12.	Od wniosku o wydanie decyzji w postępowaniu spornym	1.000,00
13.	Od wniosku o wniesienie skargi do sądu administracyjnego	1.000,00
14.	Od wniosku o przekazywanie korespondencji na dodatkowy adres (art. 241 ust. 2) – za każdy dodatkowy adres	200,00
II. Opłaty okresowe		
1.	Za pierwszy okres ochrony wzoru przemysłowego obejmujący 1., 2., 3., 4. i 5. rok ochrony	400,00
2.	Za drugi okres ochrony wzoru przemysłowego obejmujący 6., 7., 8., 9. i 10. rok ochrony	1.000,00

3.	Za trzeci okres ochrony wzoru przemysłowego obejmujący 11., 12., 13., 14. i 15. rok ochrony	2.000,00
4.	Za czwarty okres ochrony wzoru przemysłowego obejmujący 16., 17., 18., 19. i 20. rok ochrony	3.000,00
5.	Za piąty okres ochrony wzoru przemysłowego obejmujący 21., 22., 23., 24. i 25. rok ochrony	4.000,00

* Nie dotyczy wniosków o zwolnienie od opłaty.

46970

Działanie 4.2: Rozwój kwalifikacji kadr systemu B+R i wzrost świadomości gospodarczym. Podniesienie umiejętności pracowników systemu B+R badaniami naukowymi i pracami rozwojowymi oraz komercjalizacji rezultatów prac badawczych – w tym również w zakresie ochrony własności intelektualnej i przemysłowej.

Projekt POKL.04.02.00-00-059/08:

Innowacyjne zarządzanie systemem B+R w jednostkach naukowych.

Projekt wpisuje się w realizację unijnej strategii wzrostu Europa 2020.

W zmieniającym się świecie UE potrzebna jest inteligentna i zrównoważona gospodarka sprzyjająca włączeniu społecznemu.

Inteligentny rozwój oznacza uzyskanie lepszych wyników w dziedzinie:

- **edukacji** (zachęcanie do nauki, studiów i podnoszenia kwalifikacji),
- **badania naukowych/innowacji** (stworzenie nowych produktów i usług, które wpłynęłyby na zwiększenie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia oraz pomogłyby w rozwiązywaniu problemów społecznych),
- **społeczeństwa cyfrowego** (wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych).

Unijne cele służące zapewnieniu inteligentnego rozwoju obejmują:

1. zwiększenie łącznego poziomu inwestycji publicznych i prywatnych do wysokości 3 proc. unijnego PKB, a także zapewnienie lepszych warunków dla badań i rozwoju oraz innowacji,
2. podwyższenie wskaźnika zatrudnienia kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lat do 75 proc. do 2020 r. poprzez wprowadzenie większej liczby osób na rynek pracy, zwłaszcza kobiet, młodzieży, osób starszych, pracowników niskowyzkwalifikowanych i legalnych imigrantów,
3. zapewnienie lepszego poziomu wykształcenia – zwłaszcza:
 - sprowadzenie odsetka młodych ludzi przedwcześnie porzucających naukę do poziomu poniżej 10 proc.,
 - dążenie do tego, by co najmniej 40 proc. osób w wieku 30–34 lat miało wykształcenie wyższe (lub równoważne).

Wnioski z niniejszej książki:

Własność intelektualna stanowi własność niematerialną przedsiębiorstwa, ale także uczelni, jednostki badawczo-rozwojowej, itp. Składają się na nią wszelkie wytwory będące wynikiem działalności intelektualnej człowieka (pracownika, zleceniobiorcy itd.), które nie są rzeczami w rozumieniu prawa cywilnego, ale w przedmiotach niematerialnych „ucieleśnione” (tzw. dobra niematerialne). Cechą wspólną dóbr niematerialnych jest fakt, że po spełnieniu pewnych określonych przesłanek są one chronione podobnie jak własność rzeczy.

Pierwszym punktem realizacji planu efektywnego zarządzania własnością intelektualną jest identyfikacja innowacji. Procedury dotyczące ochrony własności intelektualnej oraz zarządzania dobrami wytworzonymi w jednostkach naukowych, pozwalają przedsiębiorcom łatwo ustalić właściciela praw oraz dają pewność, iż unikną częstych, wynikających z braku przejrzystych uregulowań, konfliktów interesów oraz roszczeń twórców do dóbr, którymi ma prawo dysponować (jako pracodawca) jednostka naukowa (K. Gurba, str. 45).

